

Dr. Süleyman TOPAK

**BOŞANMA DAVALARINDA
YARGILAMA USULÜ**

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM BOŞANMA SİSTEMLERİ, BOŞANMA YARGILAMASININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE TÜRK HUKUKUNDA BOŞANMA SEBEPLERİ

1.1. Boşanmada Kabul Edilen Sistemler	5
1.1.1. Genel Olarak.....	5
1.1.2. Boşanmayı Kabul Etmeyen Sistem	6
1.1.3. Boşanmayı Kabul Eden Sistem	7
1.1.3.1. İradi Boşanma Sistemi	7
1.1.3.2. İdari Yoldan Boşanma Sistemi	7
1.1.3.3. Yargı Yoluyla Boşanma Sistemi.....	9
1.2. Boşanma Yargılamasının Hukuki Niteliği	10
1.2.1. Boşanma Kavramı.....	10
1.2.2. Boşanma Hakkı ve Boşanma Davasının Hukuki Niteliği	11
1.2.3. Anlaşmalı Boşanmanın Hukuki Niteliği	14

1.2.3.1. Dava Görüşü	15
1.2.3.2. Çekişmesiz Yargı İşİ Görüşü.....	16
1.2.3.3. Çift Taraflı Dava Görüşü.....	17
1.2.3.4. Değerlendirme ve Görüşümüz	19
1.3. Türk Hukukuna Göre Boşanma Sebepleri	27
1.3.1. Genel Olarak	27
1.3.2. Özel Boşanma Sebepleri	31
1.3.2.1. Zina	31
1.3.2.2. Hayata Kast, Pek Kötü Muamele ya da Onur Kırıcı Davranış.....	35
1.3.2.3. Küçük Düşürücü Suç İşleme ve Haysiyetsiz Hayat Sürme	39
1.3.2.4. Terk	41
1.3.2.5. Akıl Hastalığı	44
1.3.3. Genel Boşanma Sebepleri.....	47
1.3.3.1. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması.....	47
1.3.3.2. Anlaşmalı Boşanma	51
1.3.3.3. Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması ya da Fiili Ayrılık.....	56

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA DAVALARINDA YARGILAMAYA HAKİM OLAN İLKELER VE YARGILAMA SÜRECİ

2.1. Genel Olarak.....	59
2.2. Medeni Usul Hukukuna Hakim Olan İlkelerin Boşanma Davaları Bakımından Gösterdiği Özellikler	62
2.2.1. Tasarruf İlkesi.....	62
2.2.1.1. Genel Olarak	62
2.2.1.2. Boşanma Davalarında Tasarruf İlkesinin Uygulanması.....	65

2.2.1.3. Boşanma Davalarında Geçici Hukuki Korumalar Açısından Tasarruf İlkesi.....	68
2.2.2. Dava Malzemelerinin Toplanmasında Geçerli Usul İlkeleri .70	
2.2.2.1. Genel Olarak.....	70
2.2.2.2. Taraflarca Getirilme İlkesi	71
2.2.2.3. Re’sen Araştırma İlkesi	77
2.2.2.4. Sınırlı Re’sen Araştırma İlkesi.....	80
2.2.2.5. Hakimle Tarafların İşbirliği İlkesi.....	82
2.2.2.6. Değerlendirme ve Görüşümüz.....	84
2.2.3. Taleple Bağlılık İlkesi	93
2.2.3.1. Genel Olarak.....	93
2.2.3.2. Boşanma Davalarında Taleple Bağlılık İlkesinin Uygulanması.....	95
2.2.3.3. Anlaşmalı Boşanmalarda Taleple Bağlılık İlkesinin Uygulanması.....	99
2.2.4. Teksif İlkesi	101
2.2.4.1. Genel Olarak.....	101
2.2.4.2. Boşanma Davalarında Teksif İlkesinin Uygulanması ..	105
2.2.4.2.1. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Yasağı.....	106
2.2.4.2.2. Boşanma Davalarında Dava Sebeplerinin Genişletilmesi ve Değiştirilmesi.....	107
2.2.4.2.3. Boşanma Davalarında Talep Sonucunun Genişletilmesi ve Değiştirilmesi	115
2.2.5. Aleniyet İlkesi.....	119
2.2.5.1. Genel Olarak.....	119
2.2.5.2. Boşanma Davalarında Aleniyet İlkesinin Uygulanması.....	124
2.2.6. Doğrudanlık İlkesi	128
2.2.6.1. Genel Olarak.....	128
2.2.6.2. Boşanma Davalarında Doğrudanlık İlkesinin Uygulanması.....	133

2.3. Yargılama Usulü	137
2.3.1. Boşanma Davalarında Uygulanacak Yargılama Usulü	137
2.3.2. Anlaşmalı Boşanmalarda Uygulanacak Yargılama Usulü ...	138
2.4. Görevli Mahkeme	140
2.4.1. Genel Olarak	140
2.4.2. Aile Mahkemeleri	142
2.4.3. Aile Mahkemelerindeki Görevliler	148
2.4.3.1. Aile Mahkemesi Hakimleri	148
2.4.3.2. Uzmanlar	150
2.5. Yetkili Mahkeme	162
2.5.1. Genel Olarak	162
2.5.2. Boşanma Davalarında Yetkili Mahkeme	163
2.5.3. Yetki İtirazı	168
2.5.4. Karşı Davada Yetki	171
2.6. Boşanma Davasının Tarafları	172
2.6.1. Genel Olarak	172
2.6.2. Boşanma Davalarında Taraf Ehliyeti	174
2.6.3. Boşanma Davalarında Taraf Ehliyetinin Sona Ermesi	177
2.6.4. Mirasçıların Boşanma Davasını Sürdürmesi ve Şartları	178
2.6.4.1. Sağ Kalan Eşin Kusurunun Tespiti	186
2.6.4.2. Mirasçıların Mahkeme Tarafından Tespiti	189
2.6.4.3. Mirasçılar Tarafından Devam Edilen Davada Usul Hükümleri Bakımından Önem Arz Eden Hususlar	191
2.6.5. Boşanma Davalarında Dava Ehliyeti	196
2.7. Boşanma Davalarında Tarafların Temsili	203
2.7.1. İradi Temsil	203
2.7.2. Kanuni Temsil	210
2.8. Boşanma Davasının Açılması	211
2.8.1. Harç ve Gider Avansı	211
2.8.2. Dava Açılmasının Sonuçları	212
2.8.2.1. Maddi Hukuk Bakımından Sonuçları	213

2.8.2.2. Usul Hukuku Bakımından Sonuçları.....	214
2.9. Dava Dilekçesi	225
2.9.1. Dava Dilekçesinin İçeriği	225
2.9.2. Dilekçede Gösterilen Vakıaları Somutlaştırma Yükümlülüğü	226
2.9.3. Dilekçede Hukuki Sebeplerin Gösterilmesi	227
2.9.4. Dava Sebebi-Hukuki Sebep Ayrımı.....	228
2.9.5. Talep Sonucu	236
2.10. Davaya Cevap.....	237
2.10.1. Genel Olarak	237
2.10.2. Cevap Dilekçesi Verilmesinin Sonuçları.....	240
2.10.3. Cevap Dilekçesi Verilmemesinin Etki ve Sonuçları.....	242
2.10.3.1. Davanın İnkâr Edilmiş Sayılması ve Bu Kapsamda Savunma Yapılması	242
2.10.3.2. Cevap Vermeyen Davalının Islah Suretiyle Yeni Vakıa İleri Sürmesi	248
2.10.3.3. Cevap Dilekçesi Verilmemesinin Davalının İspat Faaliyetine Etkisi.....	250
2.11. Karşı Dava.....	252
2.12. Ön İnceleme	257
2.12.1. Genel Olarak.....	257
2.12.2. Tarafların Sulhe Teşvik Edilmesi.....	262
2.12.2.1. Sulh ve Sulhe Teşvik Kavramlarının Karşılaştırılması	263
2.12.2.2. Boşanma Davalarında Hâkimin Tarafları Sulhe Teşvik Ödevi ve Sulhün Geçerliliği	266
2.13. Ön Sorun ve Bekletici Sorun.....	270
2.13.1. Ön Sorun.....	270
2.13.2. Bekletici Sorun.....	272
2.14. Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması.....	278
2.14.1. Davaların Birleştirilmesi	278

2.14.2. Davaların Ayrılması	285
2.15. İslah	289
2.15.1. Genel Olarak	289
2.15.2. Boşanma Davalarında İslahın Etki ve Sonuçları	291
2.16. Boşanma Davasında İspat ve Deliller	295
2.16.1. Genel Olarak	295
2.16.2. İspat Bakımından Önem Arz Eden Hususlar	297
2.16.2.1. İspat Yüğü ve Ölçüsü	297
2.16.2.2. İspatın Konusu	298
2.16.2.3. Emare ve Karine İspatı	299
2.16.3. Boşanma Yargılamalarında İspat	308
2.16.3.1. Hâkimin Boşanma Davasının Dayandığı Olaylara Vicdanen Kanaat Getirmesi	308
2.16.3.2. Tarafların İkrarlarının Hâkimi Bağlayıcı Olmaması .	312
2.16.3.3. Yemin Deliline Yer Verilmemesi	314
2.16.3.4. Hâkimin Delilleri Serbestçe Takdir Etmesi	317
2.16.4. Boşanma Davalarında Deliller	321
2.16.4.1. Genel Olarak	321
2.16.4.2. Tanık Beyanı	322
2.16.4.3. Bilirkişi İncelemesi	328
2.16.4.4. Keşif	334
2.16.4.5. Kayıt ve Belgeler	336
2.16.4.6. Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Deliller	340
2.17. Boşanma Davasında Delil Tespiti	348
2.17.1. Mahkemeler Tarafından Yapılan Delil Tespitleri	348
2.17.2. Noterler Tarafından Yapılan Tespit İşlemlerinin Delil Niteliği	352
2.18. Boşanma Davasında Hüküm	358
2.18.1. Genel Olarak	358
2.18.2. Boşanma Hükümünün Etki ve Sonuçları	366
2.18.2.1. Genel Olarak	366

2.18.2.2. Eşler Yönünden Etki ve Sonuçları	367
2.18.2.3. Çocuklar Yönünden Etki ve Sonuçları.....	370
2.18.2.4. Mali Yönden Etki ve Sonuçları.....	376
2.18.3. Boşanmanın Fer'i Sonuçlarına İlişkin Anlaşmaların Hâkim Tarafından Onaylanması	381
2.19. Boşanma Davasında Kabul	388
2.20. Boşanma Davasında Feragat	392
2.21. Kanun Yolları.....	400
2.21.1. İstinaf.....	400
2.21.1.1. Genel Olarak	400
2.21.1.2. İstinaf İncelemesinin İçeriği ve Verilecek Karar	405
2.21.2. Temyiz.....	412

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞANMA DAVALARI İLE İLGİLİ ÖZEL DURUMLAR

3.1. Boşanma Davaları ve Geçici Hukuki Koruma Kararları.....	417
3.1.1. Genel Olarak.....	417
3.1.2. Boşanma Davasında Verilen Geçici Hukuki Koruma Kararlarının Hukuki Niteliği.....	420
3.1.3. Eşlere Yönelik Verilen Geçici Hukuki Koruma Kararları....	424
3.1.3.1. Eşlerin Barınmasına İlişkin Geçici Hukuki Koruma Kararları.....	424
3.1.3.2. Eşlerin Geçimine İlişkin Geçici Hukuki Koruma Kararları.....	426
3.1.3.3. Eşlerin Mallarına İlişkin Geçici Hukuki Koruma Kararları.....	429
3.1.4. Çocuklara Yönelik Verilen Geçici Hukuki Koruma Kararları	430
3.1.4.1. Çocuğun Eşlerden Birinin Gözetimine Bırakılması	430

3.1.4.2. Çocuk ile Geçici Kişisel İlişki Kurulması.....	432
3.1.4.3. Çocuğun Geçimine İlişkin Geçici Hukuki Koruma Kararları.....	433
3.1.4.4. Çocuğun Mallarına İlişkin Geçici Hukuki Koruma Kararları.....	435
3.2. Boşanma Davaları ve Aile Arabuluculuğu	436
3.2.1. Genel Olarak Arabuluculuk	436
3.2.1.1. Arabuluculuğun Tanımı ve Temel İlkeleri.....	436
3.2.1.2. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK)	441
3.2.1.3. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Kapsamında Arabuluculuğa Elverişli Uyuşmazlıklar	443
3.2.2. Aile Uyuşmazlıklarının Çözümünde Arabuluculuk	444
3.2.2.1. Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Arabuluculuğa Elverişliliği.....	446
3.2.2.2. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun Kapsamında Aile Arabuluculuğu ..	446
3.2.2.3. Evlilik Birliğinin Korunması İçin Hâkimin Müdahalesinde Alınacak Tedbirler Bakımından Aile Arabuluculuğu	447
3.2.3. Boşanma Sürecinde Uygulanabilecek Aile Arabuluculuğu	449
3.2.3.1. Aile Arabuluculuğunun Tanımı.....	449
3.2.3.2. Aile Arabuluculuğuna İhtiyaç Nedenleri	452
3.2.3.3. Aile Arabuluculuğunun Amaçları.....	454
3.2.3.3.1. Aile İçi Uyuşmazlıkların Kaynağını Tespit Etmek.....	454
3.2.3.3.2. Aile İçi Uyuşmazlıkları Yapıcı ve Kalıcı Şekilde Çözmek	457
3.2.3.3.3. Tarafların Menfaatlerine Uygun Çözümler Bulmak.....	459
3.2.3.4. Aile Danışma Merkezleri.....	461

3.2.3.5. Aile Arabuluculuğunun Aile Danışma Merkezlerince Yerine Getirilmesi Önerisi	464
3.2.3.6. Boşanmada Uygulanacak Aile Arabuluculuğunda Önem Arz Eden Hususlar	468
3.2.3.6.1. Aile İçi Şiddet İddiası Dışındaki Diğer Uyuşmazlıklarda Başvurulmasının Öngörülmesi	470
3.2.3.6.2. Boşanma Davası Açılmadan Önce Başvurulmasının Öngörülmesi.....	471
3.2.3.6.3. Aile Arabuluculuğuna Başvuru Zorunluluğu Olması	473
3.2.3.6.4. Aile Mah.K. m.7’de düzenlenen Sulhe Teşvik Ödevinin Aile Arabuluculuğu Yöntemiyle Sağlanması	475
3.2.3.6.5. Boşanmada Dava Sürecine Katkı Sağlanması.....	477
3.2.3.7. Değerlendirme	481
SONUÇ	487
KAYNAKÇA	503